

Міністерство освіти і науки України

Національна академія наук України

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

«Академічна й університетська наука: результати та перспективи»,

присвячена 90-річчю Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» та пам'яті
президента Національної академії наук України, академіка
НАН України Бориса Євгеновича Патона

Збірник наукових праць
за матеріалами

XIII Міжнародної науково-практичної конференції

10 - 11 грудня 2020 року

Полтава 2020

УДК 378.4.091.64-021.4

Пінчук І. О., к. е. н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ORCID: 0000-0002-9518-0774

irina.pinchuk@gmail.com

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ОСВІТНІХ КУРСІВ

Анотація. У статті розглянуто основні принципи формування джерельної бази університетських освітніх курсів та сучасні вимоги до її формування в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, зростання вимог до якості освіти, зростання конкуренції з боку он-лайн курсів освітніх платформ та зміни цінностей у нових поколіннях студентської молоді.

Ключові слова: університетська освіта, джерельна (інформаційна) база.

UDC 378.4.091.64-021.4

Pinchuk I. O., PhD in economics, Associate Professor

National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

ORCID: 0000-0002-9518-0774

irina.pinchuk@gmail.com

MODERN REQUIREMENTS FOR THE INFORMATION SOURCES OF UNIVERSITY EDUCATIONAL COURSES

Abstract. The article considers the basic principles of forming the information source of university educational courses and modern requirements for its formation in the development of information and communication technologies, increasing demands on the quality of education, increasing competition from online courses of educational platforms and changing values in new generations of students.

Keywords: university education, information source.

Бурхливий розвиток технологій, що забезпечують фіксацію інформації, обробку та обмін нею створює особливий інфокомунікаційний технологічний простір для формування багатьох сфер суспільного життя. Не дивлячись на певні проблеми застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у освітній діяльності а також наявністю проблемних питань у освіті, пов'язаних із сучасними змінами у освітній парадигмі, зокрема, про місію університетів в суспільстві («храм науки», «бізнес-корпорація», «надання послуг суспільству» або ін.) [1] та про завдання вищої професійної освіти («навчити спеціаліста», «сформувати компетенції» або ін.), використання ІКТ в університетській освіті в цілому здатне забезпечити позитивні результати. Зокрема, у напрямку їх використання у комунікаційних цілях – забезпечити розвиток дистанційного навчання, у компенсаційних цілях – забезпечити розвиток інклюзивної освіти, у дидактичних цілях – створити різномірний навчальний контент. Об'єктом даного дослідження є джерельна база університетських освітніх курсів; предметом даного дослідження є вимоги до джерельної (інформаційної) бази університетських курсів в сучасних умовах.

Джерельна база, зокрема, властивості джерел, теорія і практика їх використання, типологічні схеми їх класифікації та закономірності їх формування знаходяться в предметному полі дослідження окремої науки – джерелознавства. Але ця наука є наукою про історичні джерела, являється спеціальною галуззю в структурі історичної науки, особливості джерел розглядаються нею з точки зору відображення ними історичної дійсності, що має важливе

значення для пошукової роботи історика, виявленням ним нових джерел, їх вивчення й описування. Тому класифікація джерел в межах цієї науки є дуже деталізованою та розгалуженою. Джерельну базу також опрацьовують і у бібліотечній справі при підготовці бібліографічної продукції. Але перелік основних принципів опрацювання джерел для цього є також досить широким та має свою специфіку. Найближче до потреб освітнього процесу знаходяться вимоги до опрацювання джерельної бази в межах наукових досліджень, але через підпорядкованість джерельної бази предмету і певній методології наукового дослідження перелік різновидів рекомендованих для дослідження джерел є досить широким. Отже, якщо різновиди джерел та основні принципи формування джерельної бази для пізнавальної діяльності в цілому є дослідженими та розробленими на достатньому рівні, то сучасні особливості формування джерельної бази університетських освітніх курсів потребують додаткового дослідження.

Метою даної роботи є аналіз сучасних вимог до джерельної бази з точки зору забезпечення нею ефективного навчального процесу, формування у студентів необхідних навичок і компетенцій при роботі з інформацією в процесі опанування ними університетських навчальних дисциплін в умовах розвитку ІКТ, глобалізації та трансформації у зв'язку з цим самих дидактичних основ навчання: його змісту (для чого вчити?), методів (як навчити?) і форм (як вчитися?). Дійсно, в сучасній вітчизняній освіті саме у зв'язку зі швидким зростанням обсягів інформації та зростаючою конкуренцією з боку різноманітних он-лайн курсів освітніх платформ [3] відбувається значне підвищення попиту на якісну освіту. І саме тому коректна робота викладачів з формування джерельної бази університетських освітніх курсів потребує досить виваженого ставлення.

Сучасна трансформація самого змісту освіти пов'язана з переорієнтацією парадигми вищої освіти зі знаннєвої на компетентнісну, із зосередженням не на поінформованості студентів, а на їх умінні використовувати інформацію для вирішення проблем у певних сферах взаємовідносин. За таких умов професійна компетентність майбутніх фахівців передбачає здатність опрацьовувати інформацію з різних джерел, переконливо висловлювати свою точку зору. Отже, репрезентативність сучасних джерел як один із принципів побудови джерельної бази набуває особливого значення та за змістом джерел розширюється: поряд із традиційними видами джерел інформації можливими для використання стають думки експертів у даній галузі, доступ до яких може бути у вигляді он-лайн присутності на форумах, інтерв'ю з експертами, відеозаписів дискусій [2, 5].

Трансформація методів навчання за компетентнісного підходу передбачає зміщення акцентів на активні методи навчання, зокрема, ігрові, дискусійні. У зв'язку з цим актуалізується значення додаткових джерел у формі кіновідеофотодокументів, ознайомлення з якими надасть змогу ширше та глибше зрозуміти предмет вивчення у всіх його тонкощах та закріпити знання через колективну діяльність під керівництвом викладача. І саме в цьому є значні переваги університетів перед он-лайн курсами. Особливого значення також набуває візуалізація інформації як необхідна вимога для врахування особливостей сучасного покоління студентської молоді [4; 6].

Трансформація форм навчання передбачає вдосконалення методів і форм самостійної діяльності студентів, оскільки в сучасних умовах не виникає особливих проблем з доступом до інформації по основним темам навчальних дисциплін. При цьому важливим при формуванні джерельної бази освітнього курсу стає принцип необхідності і достатності, що передбачає рекомендацію студентам того оптимального мінімуму базових джерел, які забезпечать їм ефективне засвоєння матеріалу. У зв'язку з цим особливого значення для самостійного опанування дисципліни мають якісні методичні джерела, розроблені самим викладачем (електронні підручники, конспекти), які дозволять студенту правильно зорієнтуватися у широкому інформаційному потоці, а створені на їх базі якісні тести слугуватимуть своєрідним

тренажером по засвоєнню базових знань з дисципліни та звільняє час викладача і студента для застосування ігрових форм навчання, реалізації творчого і науково-дослідницьких підходів.

Таким чином, сучасні умови функціонування вітчизняної освіти ставлять перед формуванням джерельної бази університетських освітніх курсів особливі вимоги до її якості, пов'язані із суворим дотриманням як основних принципів її формування (системності, релевантності, науковості, репрезентативності, актуальності), так і зміщенням акцентів на окремі з них (на розширення репрезентативності, посилення актуальності), а також дотримання принципу необхідності і достатності, зокрема, для визначення основних і допоміжних джерел. Такі принципи вимагають від викладача застосування його наукової ерудиції, інтуїції і таланту для формування такої джерельної бази навчальної дисципліни, яка б забезпечила ефективне самостійне опанування студентами базових понять курсу навчальної дисципліни та зекономила б час на їх ознайомлення з практичними аспектами специфіки навчальної дисципліни, в тому числі шляхом застосування різноманітних творчих методів та форм навчання.

Література

1. Вахитейн В. С. *Метафорика университета* [Электронный ресурс] / Виктор Вахитейн // [Москва: Издательский дом «ПостНаука», 2012–2020] – Электронные данные. – Режим доступа: <https://postnauka.ru/longreads/13096> (дата обращения 30.11.2020). – Название с экрана.
2. Лібанова Е. М. *Нова реальність формується дуже швидко і майже одночасно в усьому світі* [Електронний ресурс] / Елла Лібанова // [Київ: НАН України, 1.12.2020 р.]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=7216> (дата звернення 30.11.2020) – Назва з екрану.
3. *Освітній батл: Онлайн-курси чи класичні університети* [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://womo.ua/online-vs-offline/> (дата звернення 30.11.2020) – Назва з екрану.
4. Попова С. Н. *Теория поколений – ключ к оптимизации процесса обучения современного студента / Актуальные проблемы лингвистики и лингводидактики иностранного языка делового и профессионального общения: Материалы VII Международной научной конференции. – Москва, 22–23 апреля 2016 г. – С. 58–60.*
5. CREATIVE UKRAINE. *Міжнародний форум «Креативна Україна». День 1 – українська* [Електронний ресурс]. – [Київ, 19 листопада 2020 р.] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=3O0XoLgQaUI&feature=youtu.be&t=10298> (дата звернення 30.11.2020) – Назва з екрану.
6. Straus W., Hove N. *Generations: the history of America's future. 1584 to 2069.* – New York : Perennial. – 1991. – 544 p.